

Crna Gora

Ministarstvo vanjskih poslova

Br.

Podgorica, 28. decembar 2021.

Izveštaj sa učešća ministra vanjskih poslova Crne Gore Đorđa Radulovića na 28. zasjedanju Ministarskog savjeta OEBS-a, 1-3. decembar 2021. godine

Ministarski savjet (MS), kao najvažniji godišnji događaj u OEBS-u, održan je 1-3. decembra u Štokholmu, a učešće je uzelo pedesetak ministara vanjskih poslova država učesnica.

*Delegaciju Crne Gore predvodio je ministar vanjskih poslova **Đorđe Radulović**, a delegaciju su činili stalni predstavnik Crne Gore pri OEBS-u u Beču, amb. **Veselin Šuković**, generalni direktor za NATO i politiku bezbjednosti **Vladimir Vučinić** i zamjenik stalnog predstavnika Crne Gore pri OEBS-u **Jovana Krivokapić**. Na marginama sastanka održani su i bilateralni susreti sa OEBS-ovim predstavnikom za slobodu medija **Terezom Ribeiro**, ministrom spoljnih poslova Srbije **Nikolom Selakovićem** i državnim sekretarom vanjskih poslova, međunarodne ekonomske saradnje i telekomunikacija San Marina **Nikolom Bekarijem**.*

U uvodnom obraćanju predsjedavajuće **ministarke vanjskih poslova An Linde** rezimirane su aktivnosti i sveukupna situacija u regionu OEBS-a. Navela je da Savjet predstavlja priliku za iznalaženje rješenja, obnavljanje povjerenja i međusobne saradnje, te potvrdu dalje podrške institucijama i strukturama OEBS-a. Osvrnula se na cjelogodišnje predsjedavanje, koje zbog epidemioloških prilika, pored velikog broja izgubljenih života, dodatno otežalo dalju svakodnevni život, doprinijelo nazadovanju demokratije i usložnilo međunarodnu saradnju. U odnosu na rješavanje sukoba i jačanja povjerenja, kazala je da **konflikt u Ukrajini** već osmu godinu ugrožava evropsku bezbjednost, te da su tenzije u i oko Ukrajine tokom ove godine izazvale njihovu veliku zabrinutost, da je obeshrabrena izostankom progressa u pravcu održivog političkog rješenja koje uključuje poštovanje ukrajinskog suvereniteta i teritorijalnog integriteta u okviru međunarodno priznatih granica.

Nadalje, na **rastuće tenzije između Bjelorusije i njenih susjeda**, naglasivši da bi eskaliranja ove krize u srcu Evrope vodilo ozbiljnim posledicama na međunarodnom planu. U odnosu na **Moldaviju**, kazala da su ključni formati za pregovore i regionalnu stabilnost „5 plus 2“ i „Berlin plus paket“, te na značaj nastavka jačanja povjerenja za unapređenje života stanovnika sa obje strane obale. Kada je riječ o **Gruziji**, podsjetila da je na početku predsjedavanja kazala da će imati aktivnu ulogu u Ženevskim međunarodnim pregovorima, te da su, zajedno sa EU i UN, iste revitalizovali i pomogli fokusiranje na rješavanje političkih, kao i pitanja iz ljudske dimenzije. Kazala je da kao neriješeno pitanje ostaje i **konflikt u Nagorno Karabahu**, posebno ukazavši na prošlomjesečne sukobe u ovom regionu, kao i na ulogu OEBS-a i njegove dalje podrške kopredsjedavajućim Minsk grupe i specijalnom predstavniku predsjedavajuće.

U odnosu na **OEBS-ov format kontrole naoružanja** kazala je da je isti trebao da bude garant bezbjednosti i stabilnosti, ali da se **sve više gubi na predvidljivosti i povjerenju**. Nadalje,

da **Bečki dokument i Ugovor o otvorenom nebu** ostaju stub evropske bezbjednosti, ali da nedostatak usklađenosti, kojem svjedočimo već godinama, potkopava povjerenje koje su ovi instrumenti trebali da stvore, te da očekuje da će se zemlje koje su se povukle iz Ugovora vratiti za pregovarački sto.

Podsjetila je da je moto švedskog predsjedavanja bio „back to basis“, odnosno povratak na ideje na kojima je osnovan OEBS, te da je u svojstvu predsjedavajuće imala priliku da se upozna sa svim OEBS operacijama na terenu, kao i sa predstavnicima nevladinih organizacija u svim zemljama koje je posjetila. Na toj liniji, nadovezala se na pitanje **demokratije i nepoštovanja ljudskih prava** u regionu, kao i na **neodržavanje HDIM** kao najvećeg i inkluzivnog evropskog godišnjeg sastanka o ljudskim pravima. Pozitivnim je ocijenila održavanje Štokholmske konferencije o slobodi medija, održavanje HDS nakon četiri godine, obilježavanju tridesete godišnjice Kancelarije ODIHR, održavanje Sastanka o borbi protiv antisemitizma u OEBS regionu i dr. U odnosu na drugu dimenziju, kazala je da treba još raditi na osnaživanju uloge žena, agendi Žene, mir i bezbjednost, kao i daljem jačanju rodne ravnopravnosti.

Na kraju izlaganja, osvrnula se na situaciju u **Avganistanu** koja nas, kako je navela, podsjeća na „međuzavisnost i nedjeljivost bezbjednosti“.

Zapadne zemlje učesnice OEBS-a su uputile nedvosmislene kritike Rusiji, posebno zbog nedavnih rastućih tenzija i dešavanja na granici sa **Ukrajinom**, ograničavanja mandata specijalnih monitoring misija, njene opreme, slobodnog kretanja članova misije... Izražena je zabrinutost povodom situacije u Ukrajini, aneksije Krima, uključujući i nedavno gomilanje ruske vojne opreme blizu granice. U odnosu na situaciju u **Bjelogorusiji**, koja se opet nameće kao goruće pitanje, navedeno je da je nastavljen trend ugrožavanja ljudskih prava, te da su zapadne zemlje jedinstvene kada u pitanju okončanje migracione krize na granicama EU koja orkestrirana od strane Lukašenkovog režima. U odnosu na **Nagorno Karabah** pozvane su obje strane da poštuju primirje, te je ponovljena podrška radu Minsk grupe u pravcu nastavka pregovora i iznalaženja sveobuhvatnog i održivog rješenja. U odnosu na situaciju u **Gruziji**, ponovljena je podrška Ženevskim međunarodnim pregovorima, te u slučaju **Moldavije** podržan Transnjistrijski mirovni proces. Iskazana je i podrška OEBS-u u odnosu na involviranost u pogledu identifikovanja implikacija situacije u **Avganistanu** na region Centralne Azije i šire.

SAD su uputile jasne poruke Rusiji, kao i Bjelogorusiji, oštrijim tonom su ponovili poznate stavove, izdvojivši sistemsko kršenje ljudskih prava, zloupotrebu političke moći, ignorisanje prava građana, slobodnih izbora, oslobađanje političkih zatvorenika.. Jasno su optužili Rusiju za planove za dalju agresiju protiv Ukrajine, navodeći konkretne primjere nepoštovanja Minskih sporazuma. Kritike su upućene i na račun prisustva ruskih trupa u Gruziji, Abhaziji, Južnoj Osetiji i Moldaviji, te je ohrabren dalji dijalog u odnosu na konflikt u Nagorno Karabahu. Istaknuto je i da će SAD nastaviti da podržava OEBS aktivnosti kroz prisustvo na terenu u Centralnoj Aziji i u sprovođenje programa u borbi protiv terorizma, demokratizacije i ljudskih prava, kontrole granica i njenim upravljanjem.

U izjavi **Rusije**, koja je takođe bila vrlo direktna, je navedeno da nije ostvaren progres u odnosu na ključne izazove sa kojima se suočava Organizacija, jačanju „kooperativne bezbjednosti“ (co-operative security), odnosno formiranju iste - sveobuhvatne i nedjeljive bezbjednosne zajednice. Nadalje, da je OEBS danas u „depresivnom stanju“, da je postala „talac blokirane discipline u okviru EU i NATO-a“ i „zaglavljena u sitnim agendama“. Naglašeno je da „efektivni multilateralizam“ ne funkcioniše ako pojedine zemlje stave sebe iznad drugih i sprovode

mehanizam pritiska i nepravedne konkurencije, te da su „liberalne vrijednosti“ instrumentalizovane za „sramna miješanja u unutrašnja pitanja suverenih država“. Optužbe su upućene na račun NATO-a da se približava granicama Rusije, da instaliraju oklopne divizije u Rumuniji i Poljskoj, na vojno jačanje Ukrajine, što, sa druge strane, njenoj Vladi daje i snagu da „sabotira Minske i hrani iluzije da konflikt može biti riješen silom“, da je nedopustivo revidiranje Minskih, te da „unutrašnja ukrajinska kriza“ neće biti prevaziđena dok god aktuelni režim u Kijevu bježi od ispunjavanja obaveza i poštovanja međunarodnog prava, uključivanja u direktan dijalog sa nadležnim u Donjetsku i Luganskom i ne da tim teritorijama specijalni status utemeljen na Ustavu.

Poljski ministar vanjskih poslova Zbignjev Rau, u svojstvu predsjedavajućeg u 2022, u svom obraćanju naveo da je od jula 2021, kada se prvi put obratio učesnicama kao dio Trojke, bezbjednosna situacija značajno pogoršala i to u svakom pogledu i u svakoj dimenziji: vojna bezbjednost je u padu, ekonomije su pod pritiskom, a društva su sve više ranjiva i suočena sa neizvjesnostima. Na toj liniji, kazao da „stvari moraju biti nazvane svojim imenom“, da se ne može ostatei ravnodušan prema „cjenkanju sa ljudskim životima“, kao što je to bio slučaj sa „režimom u civilizovanoj evropskoj zemlji, protiv interesa svog naroda, samo radi političkog opstanka“; da, samo zato što su to javno rekli, ne mogu poreći da nijesu strane u konfliktu budući da evidentan vojni doprinos i politička podrška koju pružaju, kao što je to slučaj u dugotrajnim konfliktima u OEBS regionu; te da, ne mogu poštovati svoje greške i kritikovati dovođenje stvari u red, zato što se ne poklapaju sa željenim rezultatom. Sa druge strane, da je cilj Poljske da pokušaju spriječiti buduće ljudske patnje i izbjegnju nove konflikte, te da pomognu promjene na bolje na bazi principa sa kojim su svi saglasni, te da će njihova pažnja prvenstveno biti usmjerena na tekuće konflikte i krizne situacije. Naveo je i da će prioriteti predsjedavanja biti predstaviti 13. januara 2022. u Beču.

U Izjavi EU, kojoj se uobičajeno pridružila i Crna Gora, pored poznatih stavova u pogledu konflikata, je ukazano na značaj OEBS-a i njegovog pristupa principu sveobuhvatne bezbjednosti, te istovremeno navedeno da je njegova vizija sada izložena izazovima, da je atmosfera unutar OEBS-a sve više konfrontirajuća, što je potvrđeno i stepenom usaglašenosti dokumenata koji usvojeni na Savjetu. Naglašen značaj nesmetanog djelovanja SMM, te žal u odnosu na neusvajanje ključnih deklaracija i odluka.

U izjavama velikog broja zapadnih i država članica EU, pored tema regionalne bezbjednosti, **dominirala je tema ljudskih prava i fundamentalnih sloboda.**

Zemlje našeg regiona su takođe imale izbalansirane izjave, koje su uglavnom na liniji poruka koje dominiraju na Stalnom savjetu, kao i izjavama EU, osim izjave Bosne i Hercegovine,.mvp Turković, koja je odudarala od uobičajenih poruka i bila usmjerena i na dešavanja u svojoj zemlji, kritike na račun djelovanja jednog od lidera, jasno najavljenih planova i njegove secionističke politike.

Ministar Radulović u izlaganju ukazao na važnost dijaloga i političke volje za postizanje kompromisa, kako bi se omogućilo efikasno djelovanje OEBS u suočavanju sa kompleksnim izazovima današnjice. Istovremeno, podvukao da se ne smije praviti kompromisi oko poštovanja OEBS-ovih vrijednosti i standarda, odnosno poštovanja međunarodnog prava. Izrazio podršku punoj implementaciji sporazuma iz Minska, radu Trilateralne kontakt grupe i Normandijskog formata u cilju rješavanja krize u i oko Ukrajine, ističući da se jedino dijalogom može doći do mirne solucije. Takođe istakao podršku svim postojećim pregovaračkim formatima o zamrznutim konfliktima, pozivajući na konstruktivan angažman strana ka sveobuhvatnom i održivim rješenjima. Ministar Radulović saopštio da je regionalna saradnja jedan od prioriteta vanjske politike i da na

tom tragu Crna Gora teži stabilnom i prosperitetnom regionu Zapadnog Balkana, u čemu vidimo OEBS kao važnog partnera.

U okviru Ministarskog savjeta organizovana je i **tematska radna večera**, gdje je istupanje imao i **ministar Radulović** koji je ukazao da vjerujemo da je multilateralizam najbolji format za rješavanju složenih bezbjednosnih izazova današnjice, uključujući i format OEBS-a, kao koncepta sveobuhvatne bezbjednosti. Na toj liniji, istakao da je potreban funkcionalan OEBS, kako bi osigurali njegovu relevantnost, da je za isto potrebno ojačati Organizaciju, premostiti razlike i obnoviti povjerenje među državama učesnicama, te da se isto odnosi na administrativno i finansijsko upravljanje, kao i na proces donošenja odluka. Naveo je da neophodno pokazati istinsku predanost dijalogu i pronalaženju kompromisa, u potpunosti iskoristiti OEBS kao platformu za inkluzivni dijalog, pokazati predanost osnovnim vrijednostima i načelima OEBS-a i poštovanju međunarodnog prava, te unaprijediti saradnju sa partnerskim zemljama i drugim međunarodnim akterima koji dijele vrijednosti i načela OEBS-a. Posebno se osvrnuo na značaj pravovremenog prilagođavanja i izgradnju sistema i društva promjenljivosti okruženja, odnosno rješavanju višestrukih izazova u odnosu na bezbjednost, zdravlje, socijalnu koheziju i ljudska prava, ekonomski rast, održivi razvoj, uključujući i klimatske promjene.

Tokom drugog dana Savjeta, upriličen je i **radni ručak na temu situacije u Avganistanu**, na kom, pored šefova delegacija bio i zamjenik generalnog sekretara NATO-a.

Bilateralni sastanci ministra vanjskih poslova Crne Gore Đorđa Radulovića na marginama 28. zasjedanja Ministarskog savjeta OEBS-a

1. Sastanak ministra Radulovića sa ministrom spoljnih poslova Nikolom Selakovićem

Izrazivši zadovoljstvo susretom, **ministar Radulović** je ukazao na značaj nastavka dijaloga i saradnje dvije susjedne i prijateljske zemlje, te ponovio zahvalnost za donaciju vakcina Crnoj Gori kada su nam bile najpotrebnije. Iskazao **spremnost za dalje jačanje saradnje, prvenstveno ekonomske**, te ukazao na značaj okončanja putnih infrastrukturnih projekata, navodeći da "put znači i bolju komunikaciju, odnose, ekonomsku razmjenu". Podsjetio na posljedice koje COVID-19 imao na ekonomiju Crne Gore, te ukazao na našu snažnu posvećenost njenoj diverzifikaciji. U odnosu na turizam, kao ključnu privrednu granu Crne Gore, kazao da je turistička sezona ove godine iznosila 95% u odnosu na 2019, te da su turisti bili uglavnom iz Srbije, BiH, Albanije. Upoznao je sa ključim elementima projekta "Evropa sad", usvajanjem budžeta i planovima u odnosu na povećanje minimalne zarade. Na toj liniji, kazao je da je u Crnoj Gori prisutan trend iseljavanja sa sjevera ka jugu zemlje, te bi da jačanje ekonomije i privlačenje investicija vodilo njegovom smanjivanju.

U kontekstu **evropske integracije zemalja Zapadnog Balkana**, ukazao na našu bezrezervnu podršku kao i na značaj nastavka procesa, te upoznao sa našim dostignućima i rezultatima u ključnim oblastima, vladavini prava i borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, što je konstatovano i u posljednjem Izvještaju o napretku.

Ministar Selaković je kazao da Srbija očekuje skoro otvaranje jednog klastera, dok za drugi imaju “značajan broj saglasnosti”. Nadalje, da se EU suočava sa unutrašnjim problemima, da ne reaguju sve zemlje jednako na politiku proširenja, već da nas posmatraju kao “one koji žele mjesta komesara, parlamentaraca itd”. Na toj liniji, nadovezao se na inicijativu “**Otvoreni Balkan**”, navodeći da ista nema za cilj da zamjeni EU, već da treba da pruži ekonomske benefite kako “ne bi gubili vrijeme”, da smo “mali i zajedno”, te da se Srbija kao pojedinačno najveća zemlja suočava sa problemima, prvenstveno ekonomskim. Nadalje, da, za razliku od Berlinskog procesa i drugih regionalnih inicijativa, ova ostavlja mogućnost da prilikom susreta delegacija na visokom nivou u pratnji budu i privrednici, što je prilika za identifikovanje novih modaliteta saradnje.

Kada je riječ o njihovom procesu integracija u EU, osvrnuo se na referendum o promjeni Ustava, navodeći da su “ozbiljne stvari urađene”, ali da, sa druge strane, pregovori sa Prištinom “koče”, da i pored ostvarenog napretka u brojnim oblastima, posrijedi stvar volje članica EU i njihovih vrijednosnih kriterijuma, te da nam datum-kao suštinsku stvar neće dati dok se “veliki ne dogovore”.

U odnosu na saradnju zemalja regiona, kazao da fokus treba da bude na ekonomskoj (“da se ekonomski držimo”) i smanjenju migracija i odlazaka mladih. S tim u vezi, osvrnuo se na razgovor koji imali sa PV Krivokapićem tokom posjete Beogradu, te na značaj skorog okončanja putnih infrastrukturnih projekata (auto-puta i pruge) za dalje jačanje saradnje.

2. Sastanak ministra Radulovića sa državnim sekretarom vanjskih poslova, međunarodne ekonomske saradnje i telekomunikacija Lukom Bekarijem

Ministar Radulović je izrazio je zadovoljstvo intenziviranjem kontakata sa zvaničnicima San Marina i informisao da planira da, tokom posjete Italiji u prvom trimestru sljedeće godine, posjeti i San Marino. Istakao značaj dalje saradnje i sagledavanja mogućnosti potpisivanja ugovora, prije svega Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja čiji nacrt je MVP Crne Gore dostavio još u maju 2015. Takođe, naznačeno i što skorije **zaključivanje Sporazuma o naučno-tehnološkoj saradnji i Sporazuma o saradnji u oblasti kulture** što će svakako doprinijeti jačanju odnosa između Crne Gore i San Marina. Takođe, imajući u vidu značaj turizma za obje države, istaknuta je zainteresovanost dalje saradnje i razmjene iskustava u ovoj oblasti.

Državni sekretar Bekari je istakao značaj susreta s crnogorskim zvaničnicima i najavio predstojeću posjetu Predsjednika Crne Gore San Marinu početkom sljedeće godine. Izrazio spremnost da se organizuje i **zvanična posjeta mvp Radulovića** tokom posjete Italiji. Bekari, takođe, podržao značaj što skorijeg potpisivanja navedenih sporazuma i istakao mogućnost potpisivanja Memoranduma o saradnji o konsultacijama na diplomatskom nivou koji imaju s drugim državama, a čiji nacrt će nam poslati diplomatskim putem.

Tokom sastanka šefova diplomatija razmotrene su mogućnosti potpisivanja niza sporazuma između dvije države koji bi između ostalog, rezultirali jačanjem ekonomskih veza, ali i diplomatskih kontakata.

3. Sastanak ministra Radulovića sa predstavnicom za medije Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju Terezom Ribeiro

Sagovornici su se saglasili da u ovoj oblasti Crna Gora i OEBS imaju odličnu saradnju, kao i da je, sagledavajući zakonodavne, regulativne i strateške inicijative, Vlada naše zemlje u potpunosti posvećena ispunjavanju svih preuslova za ostvarivanje slobode medija.

U tom kontekstu, **ministar Radulović** je informisao sagovornicu da je Crna Gora posvećena reformama u ovoj oblasti, koje podrazumijevaju uvođenje novih i osnaživanje postojećih koncepata, poput internetskih medija, Fonda za zaštitu medijskog pluralizma, samoregulacije, te zaštite prava novinara kao jednog od suštinskih pitanja za dalju demokratizaciju društva.

Kada je riječ o napadima na novinare, šef crnogorske diplomatije ukazao je na činjenicu da nemili događaji koji su se ranije događali, nisu zabilježeni tokom ove godine, što takođe predstavlja jasan znak posvećenosti Vlade ovom važnom pitanju.

Ribeiro je iskazala punu podršku Crnoj Gori i spremnost da OEBS sa svojom ekspertizom pruži pomoć u cilju jačanja slobode medija, sa zadovoljstvom prihvativši poziv **ministra Radulovića da posjeti Crnu Goru u narednom periodu.**

Ocjena:

Učešće na Ministarskom savjetu OEBS-a bila je prilika za valorizaciju reformskih ostvarenja Crne Gore na putu evropskih integracija, dobrosusjedske saradnje i prezentovanje prioriteta Crne Gore u Organizaciji u sve tri dimenzije. Delegacija Crne Gore, kao ravnopravne zemlje učesnice, na Ministarskom savjetu u Štokholmu, dala je doprinos u raspravama i donošenju odluka o aktuelnim izazovima sa kojima se Organizacija i njene učesnice suočavaju. S obzirom da su saradnja i jačanje odnosa sa međunarodnim organizacijama jedan od spoljno-političkih prioriteta Crne Gore, učešće na Ministarskom savjetu je poslužilo da se dodatno afirmiše konstruktivan i otvoren odnos koji Crna Gora ima sa OEBS. Sastanak je takođe poslužio za bilateralne susrete, na kojima su potencirana pitanja od značaja za dalji razvoj saradnje i odnosa sa Srbijom i San Marinom, kao i da se potvrdi privrženost Crne Gore tematici zaštite novinara i slobode medija, kao esencijalnom demokratskom pretpostavkom, na putu ka unapređenju stanja u ovoj oblasti, u saradnji sa OEBS.

Zaključak

1. Vlada Crne Gore je, na sjednici od _____ 2021. godine, razmotrila i usvojila Izvještaj sa učešća ministra vanjskih poslova Crne Gore Đorđa Radulovića na 28. zasjedanju Ministarskog savjeta OEBS-a, 1-3. decembar 2021. godine.